

Het doorbreken van de stilte rondom seksueel misbruik tussen broers en zussen

dr. Sheila van Berkel
berkelsvan@fsw.leidenuniv.nl

Universiteit
Leiden
Instituut Pedagogische
Wetenschappen

2024, VGct najaarscongres

Disclosure/belangen spreker

Geen belangenverstrengeling

Geen (potentiële) belangenverstrengeling door

voor bijeenkomst mogelijk relevante relaties

- Sponsoring of onderzoeksgeld²
- Honorarium of andere (financiële) vergoeding³
- Aandeelhouder⁴
- Andere relatie, namelijk ...⁵

-
-
-
-

Seksueel misbruik tussen broers en zussen

- Seksuele handelingen tussen broers en/of zussen
- Niet passend bij de ontwikkeling
- Schadelijk
- Eventueel gepaard met:
 - Machtsverschil
 - Dwang, dreiging, of geweld
 - Intimidatie of manipulatie

Seksueel misbruik tussen broers en zussen

- Hogere prevalentie dan andere vormen van incest
- Vaak geen openbaring vanuit slachtoffer
- Vergelijkbare gevolgen als ouder-kind misbruik
- Weinig specifieke kennis

Verschillen seksueel misbruik tussen broers/zussen en ander seksueel misbruik

Eigenschappen van:

- Het slachtoffer
- Ouders en het gezin
- Het misbruik en de persoon die het misbruik pleegde
- Reactie van ouders na openbaring

Dossieronderzoek

- Landelijk Psychotraumacentrum UMC Utrecht
- Cliëntdossiers van 2011-2021
 - Seksueel misbruik door broer/zus ($N=44$)
 - Half/stief/pleeg/adoptie
 - Seksueel misbruik door volwassen familielid ($N=43$)
 - Seksueel misbruik door bekende minderjarige ($N=44$)

Misbruik tussen broers en zussen

Slachtoffers:

- 77% meisje
- Gemiddelde leeftijd bij aanmelding 9,6 jaar ($SD = 6,1$)
- 39% ook slachtoffer van kindermishandeling
- 57% jongste kind in gezin
- 0% oudste kind in gezin

Misbruik tussen broers en zussen

Gezin en ouders:

- 32% ouders gescheiden
- 1 tot 7 broertjes en zusjes ($M=3,0$; $SD=2,0$)
- 47% ouders met psychopathologie of middelengebruik
- 26% geweld tussen ouders
- 40% ouder zelf geschiedenis van kindermishandeling
- 16% ouder zelf slachtoffer van seksueel misbruik

Misbruik tussen broers en zussen

Broer/zus die misbruik pleegde:

- 93% jongen
- 46% biologische broer/zus
- 27% halfbroer/-zus
- Leeftijdsverschil 2 tot 15 jaar ($M = 6,3$ jaar; $SD = 3,4$)

Misbruik tussen broers en zussen

Seksueel misbruik:

- Gemiddelde leeftijd ten tijde van misbruik:
 - Slachtoffer 6,4 jaar (1 tot 16 jaar; $SD = 3,6$)
 - Broer/zus die het misbruik pleegde 13,4 jaar (8 tot 19 jaar; $SD = 3,0$)
- Tijd tussen start en openbaring gem. 3,4 jaar ($SD = 3,5$)
- Duur: eenmalig tot 6 jaar
 - 55% > 1 jaar
- Bij 53% was er sprake van penetratie

Misbruik tussen broers en zussen

Na de openbaring:

- 59% nog face-to-face contact na openbaring
- 71% ervaarde steun van ten minste 1 ouder
- Bij 24% is er een ouder die het misbruik niet serieus neemt
- Bij 49% legt ouder verantwoordelijkheid voor het misbruik bij volledig de broer/zus

Vergelijking tussen groepen

In vergelijking met **leeftijdsgenoten of volwassen familielid**:

- Slachtoffer heeft minder vaak **broers**
- Vaker nog **contact** met het individu dat het misbruik pleegde
- Minder vaak **wordt de verantwoordelijkheid** door een van de ouders bij het individu dat het misbruik pleegde gelegd.

Vergelijking tussen groepen

In vergelijking met **volwassen familielid** :

- Meer **broers en zussen** in het gezin
- Minder vaak het **oudste kind** in het gezin

Vergelijking tussen groepen

In vergelijking met **leeftijdsgenoten**:

- Vaker sprake van **kindermishandeling**
- Vaker **ouder met kindermishandelingsverleden**
- Vaker **jongste** kind in gezin
- Vaker **halfbroers/zussen** in het gezin

Vergelijking tussen groepen

- Weinig verschillen tussen gezinnen waar sprake was van seksueel misbruik door een broer/zus of door een familielid
- Verschillen in aantal broers/zussen
- Meeste verschillen in reactie op misbruik
 - Reactie ouders

Conclusie

- Kwetsbare gezinnen?
- Complexe opgave voor ouders om beide kinderen te ondersteunen
- Relationale trauma is onderdeel van het trauma bij seksueel misbruik door een broer/zus
- Limitatie: steekproef van gezinnen die professionele hulp hebben gezocht

Implicaties

- Behandeling:
 - Alle gezinsleden behandelen
 - Ondersteuning voor ouders in het steunen van alle kinderen in het gezin
 - Belang zich gehoord en gezien te laten voelen
 - Aandacht voor relationeel trauma

Hartelijk dank!

Het onderzoeksteam

dr. Iva Bicanic en medewerkers van het PTC

Leids Universiteits Fonds/Stichting S.K.A.I.

**Universiteit
Leiden**
Instituut Pedagogische
Wetenschappen

Sheila van Berkel
berkelsvan@fsw.leidenuniv.nl